2. Воловик Н.І. Основи оздоровчого фітнесу: Навчальний посібник. К.: Видавництво НПУ імені М. П. Драгоманова, 2010. 240 с.

3. Кібальник О.Я., Томенко О.А. Оздоровчий фітнес. Теорія та методика викладання: навчально-методичний посібник для студентів галузі знань 0101 «Педагогічна освіта» факультетів фізичного виховання педагогічних університетів. Суми, 2010. 230 с.

4. Левицький В. Організація професійного навчання фахівців з оздоровчого фітнесу. Теорія і методика фіз. виховання і спорту. 2004. N 2. С. 162-169.

5. Паришкура Ю.В., Вихляєв Ю.М., Томіч Л.М., Супрунюк М. В. (2022). Основи психологічної готовності до професії для фахівців фітнесу та рекреації: психолого-педагогічна проблема. Науковий часопис НПУ імені М.П.Драгоманова. Серія № 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури. К.: Видавництво НПУ імені М.П. Драгоманова, Випуск 5 (150)С. 78-82. https://spppc.com.ua/index.php/journal/article/view/786/772

6. Платонов В.М. Сучасна система спортивного тренування. Київ. Перша друкарня, 2020. 704 с.

7. Рибалко П.Ф., Жуков В.Л., Красілов А.Д. Самостійне оздоровче тренування. Навч.-метод. посібник. Суми: Вид-во Сум ДПУ ім. А. С. Макаренка, 2017. 106 с.

8. Усачов Ю. До питання про ідентифікацію системного статусу засобів оздоровчого фітнесу. Теорія і методика фіз. виховання і спорту. 2005. N 2-3. С. 68-70.

9. Школа О.М., Осіпцов О.М. Сучасні фітнес-технології оздоровчо-рекреаційної спрямованості: навчальний посібник. Комунальний заклад «ХГПА» ХОР. Харків, 2017. 217 с.

References:

1. Batishcheva M.R. Aktualni problemy pidhotovky maibutnikh vchyteliv fizkultury do provedennia shkilnykh ta pozashkilnykh zaniat z ozdorovchoho fitnesu [Actual problems of training future physical education teachers to conduct school and extracurricular fitness classes]. *Pedahohika, psykholohiia ta med.-biol. probl. fiz. vykhovannia i sportu*. 2004. N 18. S. 241-245.

2. Volovyk N.I. Osnovy ozdorovchoho fitnesu: Navchalnyi posibnyk [Basics of health fitness: Study guide]. *Vydavnytstvo NPU imeni M. P. Drahomanova,* K.: 2010. 240 s.

3. Kibalnyk O.Ia., Tomenko O.A. Ozdorovchyi fitnes [Health fitness]. *Teoriia ta metodyka vykladannia: navchalno-metodychnyi posibnyk dlia studentiv haluzi znan 0101 «Pedahohichna osvita» fakultetiv fizychnoho vykhovannia pedahohichnykh universytetiv*. Sumy, 2010. 230 s.

4. Levytskyi V. Orhanizatsiia profesiinoho navchannia fakhivtsiv z ozdorovchoho fitnesu [Organization of professional training of health fitness specialists]. *Teoriia i metodyka fiz. vykhovannia i sportu*. 2004. N 2. S. 162-169.

5. Paryshkura Yu., Tomich L. (2022). Orhanizatsiino-metodychni zasady u rozrobtsi stsenariiu sviata dlia maibutnikh fakhivtsiv fitnesu ta rekreatsiii [Organizational and methodological principles in the development of a holiday scenario for future fitness and recreation specialists]. *Naukovi zapysky Berdianskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu. Seriia: Pedahohichni nauky*, Vyp. 3. S. https://spppc.com.ua/index.php/journal/article/view/786/772

6. Platonov V.M. Suchasna systema sportyvnoho trenuvannia [A modern system of sports training]. Kyiv. Persha drukarnia, 2020. 704 s.

7. Rybalko P.F., Zhukov V.L., Krasilov A.D. Samostiine ozdorovche trenuvannia [Independent fitness training]. *Navch.-metod. posibnyk*. Sumy: Vyd-vo Sum DPU im. A. S. Makarenka, 2017. 106 s.

8. Usachov Yu. Do pytannia pro identyfikatsiiu systemnoho statusu zasobiv ozdorovchoho fitnesu [To the issue of identification of the system status of health fitness equipment]. *Teoriia i metodyka fiz. vykhovannia i sportu.* 2005. N 2-3. S. 68-70.

9. Shkola O.M., Osiptsov O.M. Suchasni fitnes-tekhnolohii ozdorovcho-rekreatsiinoi spriamovanosti [Modern fitness technologies of health and recreational orientation]: n*avchalnyi posibnyk. Komunalnyi zaklad «KhHPA» KhOR*. Kharkiv, 2017. 217 s.

DOI: https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2024.8(181).36

Пастух З.М.
аспірант кафедри фізичного виховання та реабілітації
Тернопільського національного педагогічного університету
імені В. Гнатюка, м. Тернопіль
Барладин О. Р.
https://orcid.org/0000-0002-3562-3334
к. мед. н., доцент,
доцент кафедри фізичного виховання та реабілітації
Тернопільського національного педагогічного університету
імені В. Гнатюка, м. Тернопіль

ЗАСОБИ ВІДНОВЛЮВАЛЬНОГО ЛІКУВАННЯ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ, ХВОРИХ НА БРОНХІАЛЬНУ АСТМУ, У РЕАБІЛІТАЦІЙНИХ УСТАНОВАХ

Серед захворювань дихальної системи у дітей різноманітні форми бронхіальної астми посідають чільне місце в розвитку дитячої інвалідності. Захворюваність та смертність від неї постійно зростають у всьому цивілізованому світі. У статті обговорюються питання немедикаментозного лікування бронхіальної астми у дітей.

Актуальність проблеми реабілітації дітей, хворих на бронхіальну астму, обумовлена гострою необхідністю

полегшення їх життя і пристосування до навколишнього середовища, а також покращення рівня самообслуговування.

Відповідно фізична терапія таких дітей посідає важливе місце, тому що покращує їх фізичний стан, сприяє ефективній корекції функціональної недостатності дихальної системи, забезпечує тренування серцево-судинної системи, що призводить до кращої активності дитини у навчальній діяльності та адаптації у суспільстві.

Мета дослідження. Теоретичне обґрунтування необхідності та суті застосування фізичної терапії в комплексній реабілітації дітей молодшого шкільного віку, хворих на бронхіальну астму, у реабілітаційних установах.

Методи дослідження. Проведення аналітичного огляду літературних і інформаційних джерел, вивчення стану питання та систематизація сучасних науково-методичних знань і результатів практичного досвіду провідних фахівців з фізичної реабілітації стосовно питання реабілітації дітей, хворих на бронхіальну астму.

Літературні джерела (наукові статті, підручники, посібники, автореферати дисертаційних досліджень) відібрані з електронних баз даних Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського, Web of Science, PubMed та інших.

Ключові слова: *фізична реабілітація, засоби відновлювального лікування, діти молодшого шкільного віку, бронхіальна астма.*

Pastuh Z., Barladyn O. Means of restorative treatment of children of younger school age sick of bronchial asthma in rehabilitation institutions.

Bronchial asthma is a problem of extreme urgency, as morbidity and mortality from it are constantly increasing throughout the civilized world. Among chronic diseases of respiratory organs, pathology occupies a leading place.

In different countries, its prevalence varies from 10 to 15%. This is associated with high disability and mortality of patients with BA.

Based on the analysis of literary and other sources of information, theoretical material on the use of means of restorative treatment for children of primary school age with bronchial asthma in rehabilitation institutions was studied and selected.

Among the diseases of the respiratory system in children, various forms of bronchial asthma occupy a prominent place in the development of children's disability. Morbidity and mortality from it are constantly increasing throughout the civilized world. The article discusses the issues of non-drug treatment of bronchial asthma in children.

The relevance of the problem of rehabilitation of children with bronchial asthma is due to the urgent need to facilitate their life and adaptation to the environment, as well as to improve the level of self-care.

Accordingly, physical therapy of such children occupies an important place, because it improves their physical condition, contributes to the effective correction of functional insufficiency of the respiratory system, provides training of the cardiovascular system, which leads to better activity of the child in educational activities and adaptation in society.

The aim of the study. Theoretical substantiation of the necessity and essence of the use of physical therapy in the complex rehabilitation of children of primary school age, patients with bronchial asthma, in rehabilitation institutions.

Research methods. Analytical review of literary and information sources, study of the state of the issue and systematization of modern scientific and methodological knowledge and results of practical experience of leading specialists in physical rehabilitation regarding the issue of rehabilitation of children with bronchial asthma.

Literary sources (scientific articles, textbooks, manuals, dissertation research abstracts) are selected from the electronic databases of the National Library of Ukraine named after V.I. Vernadskyi, Web of Science, PubMed and others.

Key words: *physical rehabilitation, children of primary school age, means of restorative treatment, bronchial asthma.*

Постановка проблеми та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. У всьому цивілізованому світі постійно зростає захворюваність та смертність від бронхіальної астми (БА). Тому це є проблемою надзвичайної актуальності [2; 10; 20].

У різних країнах її поширеність варіює від 10 до 15% [2; 25].

Бронхіальна астма у дітей – це захворювання дихальних шляхів з епізодами зворотної бронхіальної обструкції, високочастотними свистячими хрипами, які чути під час дихання, особливо на видиху [3].

У наукових працях багатьох вітчизняних та зарубіжних науковців висвітлюються питання етіології, механізму розвитку, клінічних проявів, реабілітації дітей з бронхіальною астмою [20; 23; 24]. У дитячому віці клінічні прояви бронхіальної астми різноманітні та вирізняються вони своїм періодом, перебігом, віком і статтю дитини [15].

Хронічний запальний процес у бронхіальному дереві є провідним механізмом патогенезу БА [3, 5].

За ступенем важкості розрізняють інтермітуючу (легкий епізодичний перебіг) та персистуючу БА, яка в свою чергу поділяється на легку, середньої важкості та важку. Дана класифікація БА є дуже важливою при вирішенні питання лікування і реабілітації хворих з такою патологією [8].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Невпинне зростання захворюваності на БА в Україні серед дітей (4–8%) та дорослого населення (2–15%) мотивовано забрудненням довкілля, збільшенням алергізації населення, погіршенням генофонду нації [10]. У переважній більшості випадків астма у дітей атопічна. Переважне значення в розвитку БА мають алергени рослинного й тваринного походження, а також деякі хімічні речовини, що проникають в організм через дихальні шляхи. [19].

На думку О.В. Пєшкової [17] лікування дітей, хворих на бронхіальну астму, повинно бути комплексне й націлене, насамперед, на усунення нападу. Для цього використовують медикаментозну терапію, що знімає спазм мускулатури бронхів і розширює їх просвіт. Використовують також такі медикаментозні засоби, що знижують чутливість організму до алергенів (десенсибілізуючі), нормалізують діяльність ЦНС, протидіють інфекції.

Вивчення сучасних засад діагностики та лікування БА на основі медикаментозних та реабілітаційних методів проводилося А.С. Свінціцьким (2013).

Раціональне поєднання медикаментозної допомоги з етапним застосуванням немедикаментозних методів значно підвищує безпосередню медичну ефективність і віддалену ефективність медико-соціальної допомоги.

До немедикаментозних способів лікування БА відносяться: психотерапія, дихальні вправи, лікувальний масаж, спелеотерапія, точковий масаж, дієтотерапія, апаратні методи тренування дихання, аерофітотерапія, заняття у басейні.

Основною метою реабілітації дітей, хворих на БА є покращення якості життя хворого, яку можна досягнути, вирішивши такі завдання: 1) зменшити частоту загострень, або повністю їх усунути; 2) постійно контролювати симптоми захворювання; 3) нормалізувати показники функції зовнішнього дихання; 4) відновити фізичну активність дитини (відповідно до її віку).

Відновлювальне лікування таких дітей може здійснюватися у досить широкому колі закладів, а саме в умовах санаторіїв (місцевих і курортних), реабілітаційних центрів, реабілітаційних відділень, профілакторіїв (А.І. Альошина, 2011; І.М. Григус, 2011; Н.О. Івасик, 2018; І.М. Сосін, 2006; Williams Q.I., Gunn A.H., Beaulieu J.E., 2015).

У міжнападовий період лікувальна фізична культура при бронхіальній астмі включає дихальну гімнастику, дозовану ходьбу, теренкур, біг, плавання, заняття на тренажерах, катання на лижах, ковзанах, рухливі ігри та елементи спортивних ігор [15; 16].

Великого значення в лікуванні хворих на бронхіальну астму набувають засоби фізичної терапії, направлені на покращення функції зовнішнього дихання [1].

Полковник-Маркова В.С. у статті [18] вказує на те, «що в умовах санаторію «широко використовується «звукова гімнастика», що складається зі спеціальних вправ, пов'язаних із проголошенням звуків. «Звукова гімнастика» сприяє формуванню правильного чергування фаз вдиху, видиху і дихальної паузи; шляхом вібрації розслаблює спазмовані бронхи, сприяє кращій евакуації мокротиння; за допомогою створення невеликого позитивного тиску на видиху збільшує рівномірність альвеолярної вентиляції й перешкоджає ранньому експіраторному закриттю дихальних шляхів».

На заняттях лікувальною гімнастикою, як основною формою лікувальної фізичної культури, застосовуються загально-розвивальні вправи, спеціальні фізичні вправи, рухливі ігри спеціальної спрямованості. При роботі з дітьми молодшого шкільного віку широко використовується ігрова форма проведення вправ. Хвора дитина повинна опанувати поверхневе дихання, поступово збільшуючи час затримки дихання на помірному видиху (під контролем реабілітолога за секундоміром). Велика увага приділяється як статичним (діафрагмальним), так і динамічним дихальним вправам [18].

Дітям із контрольованою БА незалежно від ступеня тяжкості захворювання показане санаторно-курортне лікування. Неконтрольований перебіг БА та загострення захворювання є протипоказаннями до санаторно-курортного лікування (В. Г. Майданник, О. І. Сміян, 2017).

Вченими доведено, що успішно проведене санаторно-курортне лікування значно покращує прогноз перебігу БА. Впливаючи на різні ланки патогенезу бронхіальної астми, воно запускає механізми саногенезу і дозволяє досягти стійкої ремісії бронхіальної астми без загрози прогресування захворювання і переходу його в більш важкі форми [18].

В уніфікованому клінічному протоколі первинної та вторинної (спеціалізованої) медичної допомоги «Бронхіальна астма у дітей» (2021) вказується на те, що «техніка дихання за Бутейко може допомогти пацієнтам контролювати симптоми БА. Оскільки фізична підготовка покращує показники серцево-легеневої діяльності, її слід розглядати, як частину загального підходу до поліпшення якості життя та реабілітації при астмі з відповідними запобіжними заходами, які рекомендуються у разі розвитку астми, пов'язаної з фізичними навантаженнями».

Представляють інтерес повідомлення про особливості реабілітації пацієнтів, хворих на БА, що вивчалися В.Д. Сидоровим, К.Н. Даринським (2016), на основі результатів міжнародних уніфікованих шкал та індексів, визначених рекомендаціями міжнародної робочої групи OMERACT [16].

Комплексний підхід до фізичної реабілітації осіб з БА здійснювався Т.Є. Христовою, І.С. Демченко (2018). У своїх статтях вони звертають увагу на актуальність розробки синергічного підходу до відновно-реабілітаційних заходів для дітей віком 6-7 років із бронхіальною астмою, що сприяє поліпшенню їх адаптації до умов закладу загальної середньої освіти.

Велике значення для дітей, хворих на бронхіальну астму, має масаж. Під дією масажу у дітей ліквідовується спазм бронхіальної системи, збільшується рухливість діафрагми і грудної клітки, покращується кровообіг, підвищується еластичність грудної клітки. При лікуванні БА використовують різні методики масажу, такі як класичний, сегментарний, апаратний, точковий, тощо [4].

Р.Г. Демура (2022) у своїй роботі вказує на те, що у дітей, хворих на БА спостерігається зниження показників функції зовнішнього дихання та якості життя за доменами МКФ-ДП. Застосування засобів фізичної терапії у реабілітації та своєчасна корекція рухового режиму дозволяють покращити бронхіальну прохідність на рівні «структури», поліпшити функціонування кардіореспіраторної системи організму на рівні «функції», підвищити працездатність підростаючого покоління на рівні «активності», сприяти зниженню ступеня важкості захворювання, обмеженню застосування медикаментозної терапії, більш тривалій ремісії на рівні «участі».

Висновки. Бронхіальна астма в дітей – надзвичайно актуальна проблема сучасної педіатрії. В процесі відновлювального лікування дітей молодшого шкільного віку, хворих на бронхіальну астму, у реабілітаційних установах широко застосовують ЛФК, дихальну гімнастику, звукову гімнастику, водні процедури, лікувальний масаж.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо у розробці програм з фізичної терапії за перебігом бронхіальної астми, віком і статтю дитини.

Література

1.Альошина А. І. Значення засобів фізичної реабілітації, які використовуються в лікуванні хворих на бронхіальну астму / А. І. Альошина // Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві. - 2012. - № 3. - С. 268–271. -

Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Fvs_2012_3_68

2.Антипкін Ю. Г. Аналіз захворюваності та поширеності бронхіальної астми в дітей різних вікових групп по регіонах України / Ю. Г. Антипкін, Н. Г. Чумаченко, Т. Р. Уманец, В. Ф. Лапшин // Перинатология и педиатрия. - 2016. - № 1. - С. 95-99. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/perynatology_2016_1_18.

3. Бронхіальна астма у дітей : навчальний посібник / В. Г. Майданник, О. І. Сміян, П. І. Січненко та ін. ; за ред. проф. В. Г. Майданника та проф. О. І.Сміяна. – Суми : Сумський державний університет, 2021. – 243 с.

4.Вакуленко Л. О. Лікувально-реабілітаційний масаж у педіатрії: [навчальний посібник] / Л. О. Вакуленко, Д. В. Вакуленко. Тернопіль : ТНМУ, 2023. -340 с.

5.Григус І. М. Застосування ЛФК при бронхіальній астмі / І. М. Григус // Фізична культура, спорт та здоров'я нації : зб. наук. пр. – 2004. – № 5. – С. 452–457.

6.Григус І. М. Фізична реабілітація хворих на бронхіальну астму. Рівне. 2008. 240 с.

7.Дикий Б.В., Ростока-Резнікова Б.В. Немедикаментозні методи в реабілітації хворих на бронхіальну астму: [методичні рекомендації]. Ужгород. 2013. 37 с.

8.Діагностика, клінічна класифікація та лікування бронхіальної астми : методичні рекомендації / Ю. І. Фещенко, Л. О. Яшина, А. М. Туманов, М. О. Полянська // Астма та алергія. – 2006. – № 3–4 – С. 9–13.

9.Дудіна О.О. Ситуаційний аналіз стану здоров'я дитячого населення / О.О. Дудіна, А.В. Терещенко // Вісник соціальної гігієни та організації охорони здоров'я України. – 2014. – №2. – С. 49 – 57

10. Івасик Н. О. Характеристика захворюваності та функціонального стану дітей, хворих на бронхіальну астму / Н. О. Івасик // Теорія і методика фізичного виховання. – 2005. – № 1. – С. 49–51.

11. Івасик Н.О., Івасик О.О. Індивідуальний підхід до фізичної реабілітації дітей, хворих на бронхіальну астму. // Педагогіка, психологія та медикобіологічні проблеми фізичного виховання та спорту. Збірник наукових праць. Харків. – 2003. - № 6. – С. 17-26.

12. Марченко О. К. Основи фізичної реабілітації : підручн. для студ. вузів / О. К. Марченко. – Київ : Олімпійська літ., 2012. – 528 с.

13. Мироненко С.Г. Фізична реабілітація при захворюваннях органів дихання: навч. посіб. Полтава, 2019. 50 с.

14. Мухін В. М. Фізична реабілітація: підручник / В. М Мухін. — 3-тє вид., переробл. та доповн. — К.: Олімп, л-ра, 2009. — 488 с:

15. Охотнікова О. М. Бронхіальна астма у дітей // Фах педіатрія. 2011. №1 (77). С. 41–51.

16. Пастух Н.М., Куцло В.В., Барладин О. Р. Сучасні підходи до використання методів фізичної терапії у дітей, хворих на бронхіальну астму. Proceedings of the 4th International scientific and practical conference "Current challenges of science and education" (December 11-13, 2023) MDPC Publishing, Berlin, Germany. 2023. Pp. 131-134.

17. Пєшкова О. В. Фізична реабілітація при захворюваннях внутрішніх органів : [навчальний посібник] / О. В. Пєшкова. – Харків : СПДФО Бровін О. В., 2011. – 312 с.

18. Полковник-Маркова ВС. Засоби лікувальної фізичної культури в реабілітації дітей при бронхіальній астмі в умовах санаторію. Слобожанський науково-спортивний вісник. 2013. № 3: 118-122

19. Регеда М.С., Регеда М.М., Фурдичко Л.О., Колішецька М.А. Бронхіальна астма. Вид. п'яте, доп. та переробл. Львів, 2012. 147 с.

20. Христова Т.Є. Ефективність комплексної програми фізичної реабілітації дітей, хворих на бронхіальну астму. Фізична культура, спорт та здоров'я нації: збірник наук. праць. Житомир: Вид-во ФОП Євенок О.О., 2016. Вип. 2. С. 291-297. ISSN 2071-5285

21. Христова Т.Є. Комплексна фізична реабілітація дітей, хворих бронхіальною астмою. Фізична культура, спорт та здоров'я: стан і перспективи в умовах сучасного українського державотворення в контексті 25-річчя Незалежності України: матеріали XVI Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 8–9 грудня 2016 р.). Харків: ХДАФК, 2016. С. 296-299.

22. Global strategy for asthma management and prevention, 2015. (Accessed April 2015, at www.ginasthma.org.)

23. Global Initiative for Asthma. Global Strategy for Asthma Management and Prevention, 2016. Available from: www.ginasthma.org; ginasthma.org/wpcontent/uploads/2016/ 04/GINA-2016-main-report_tracked.pdf. Japanese Guideline for Childhood Asthma 2014/Y Hamasaki // Allergology International. – 2014. – Vol. 63, Issue 3. – P. 35–56.

24. Ziora D, Sitek P, Machura E, Ziora K. Bronchial asthma in obesity – a distinct phenotype of asthma. Pneumonol. Alergol. Pol. 2012. Vol. 80. N 5: 454-462

References

1.Aloshyna A.I. (2012), Znachennia zasobiv fizychnoi reabilitatsii, yaki vykorystovuiutsia v likuvanni khvorykh na bronkhialnu astmu. Physical education, sport and health culture in modern society, (3 (19)), 268-271.

2.Antypkin Yu.H. (2016), Analiz zakhvoriuvanosti ta poshyrenosti bronkhialnoi astmy v ditei riznykh vikovykh hrup po rehionakh Ukrainy / Yu.H. Antypkin, N.H. Chumachenko, T.R. Umanets, V.F. Lapshyn. Perynatolohyia y pedyatryia. 2016. № 1 (65). S. 95-99.

3.V. H. Maidannyk (2021), Bronkhialna astma u ditei : navchalnyi posibnyk / V. H. Maidannyk, O. I. Smiian, P. I. Sichnenko ta in. ; za red. prof. V. H. Maidannyka ta prof. O. I.Smiiana. – Sumy : Sumskyi derzhavnyi universytet, 2021. 243 s.

4.Vakulenko L. O. (2023), Likuvalno-reabilitatsiinyi masazh u pediatrii: [navchalnyi posibnyk] / L. O. Vakulenko, D. V. Vakulenko. Ternopil : TNMU, 2023. 340 s.

5.Hryhus I. M. (2024), Zastosuvannia LFK pry bronkhialnii astmi / I. M. Hryhus // Fizychna kultura, sport ta zdorovia natsii : zb. nauk. pr. 2004. № 5. S. 452–457.

6. Hryhus I. M. (2008), Fizychna reabilitatsiia khvorykh na bronkhialnu astmu. Rivne. 2008. 240 s.

7. Dykyi B.V. (2013), Rostoka-Reznikova B.V. Nemedykamentozni metody v reabilitatsii khvorykh na bronkhialnu astmu: [metodychni rekomendatsii]. Uzhhorod. 2013. 37 s.

8. Yu. I. Feshchenko (2006), Diahnostyka, klinichna klasyfikatsiia ta likuvannia bronkhialnoi astmy : metodychni rekomendatsii / Yu. I. Feshchenko, L. O. Yashyna, A. M. Tumanov, M. O. Polianska // Astma ta alerhiia. – 2006. – № 3–4 – S. 9–13.

9. Dudina O.O. (2014), Sytuatsiinyi analiz stanu zdorovia dytiachoho naselennia / O.O. Dudina, A.V. Tereshchenko // Visnyk sotsialnoi hihiieny ta orhanizatsii okhorony zdorovia Ukrainy. – 2014. – №2. – S. 49 – 57

10. Ivasyk N. O. (2005), Kharakterystyka zakhvoriuvanosti ta funktsionalnoho stanu ditei, khvorykh na bronkhialnu astmu / N. O. Ivasyk // Teoriia i metodyka fizychnoho vykhovannia. – 2005. – № 1. – S. 49–51.

11. Ivasyk N.O. (2003), Indyvidualnyi pidkhid do fizychnoi reabilitatsii ditei, khvorykh na bronkhialnu astmu./ N.O. Ivasyk, O.O. Ivasyk // Pedahohika, psykholohiia ta medykobiolohichni problemy fizychnoho vykhovannia ta sportu. Zbirnyk naukovykh prats. Kharkiv. – 2003. - № 6. – S. 17-26.

12. Marchenko O. K. (2012), Osnovy fizychnoi reabilitatsii : pidruchn. dlia stud. vuziv / O. K. Marchenko. – Kyiv : Olimpiiska lit., 2012. – 528 s.

13. Myronenko S.H. (2019), Fizychna reabilitatsiia pry zakhvoriuvanniakh orhaniv dykhannia: navch. posib. Poltava, 2019. 50 s.

14. Mukhin V. M. (2009), Fizychna reabilitatsiia: pidruchnyk / V. M Mukhin. — 3-tie vyd., pererobl. ta dopovn. — K.: Olimp, l-ra, 2009. 488 s:

15. Okhotnikova O. M. (2011), Bronkhialna astma u ditei // Fakh pediatriia. 2011. №1 (77). S. 41–51.

16. Pastukh N.M., Kutslo V.V., Barladyn O.R. (2023) Suchasni pidkhody do vykorystannia metodiv fizychnoi terapii u ditei, khvorykh na bronkhialnu astmu. Proceedings of the 4th International scientific and practical conference “Current challenges of science and education” (December 11-13, 2023) MDPC Publishing, Berlin, Germany. 2023. Pp. 131-134.

17. Pieshkova O. V. (2011), Fizychna reabilitatsiia pry zakhvoriuvanniakh vnutrishnikh orhaniv : [navchalnyi posibnyk] / O. V. Pieshkova. Kharkiv : SPDFO Brovin O. V., 2011. 312 s.

18. Polkovnyk-Markova VS. (2013), Zasoby likuvalnoi fizychnoi kultury v reabilitatsii ditei pry bronkhialnii astmi v umovakh sanatoriiu. Slobozhanskyi naukovo-sportyvnyi visnyk. 2013. № 3: 118-122

19.Reheda M.S, & Kolishetska M.A. (2012), Bronkhialna astma. Vyd. piate, dop. ta pererobl. Lviv, 2012. 147 s.

20. Khrystova T.Ie. (2016), Efektyvnist kompleksnoi prohramy fizychnoi reabilitatsii ditei, khvorykh na bronkhialnu astmu. Fizychna kultura, sport ta zdorovia natsii: zbirnyk nauk. prats. Zhytomyr: Vyd-vo FOP Yevenok O.O., 2016. Vyp. 2. S. 291-297.

21. Khrystova T.Ie. (2016), Kompleksna fizychna reabilitatsiia ditei, khvorykh bronkhialnoiu astmoiu. Fizychna kultura, sport ta zdorovia: stan i perspektyvy v umovakh suchasnoho ukrainskoho derzhavotvorennia v konteksti 25-richchia Nezalezhnosti Ukrainy: materialy XVI Mizhnar. nauk.-prakt. konf. (m. Kharkiv, 8–9 hrudnia 2016 r.). Kharkiv: KhDAFK, 2016. S. 296-299.

22. Shulha L. M. (2008), Ozdorovche plavannia: Navchalnyi posibnyk / L. M. Shulha. K. : Olimp. l-ra, 2008. 232 s.

23.Global strategy for asthma management and prevention, 2015. (Accessed April 2015, at www.ginasthma.org.)

24. Ziora D, Sitek P, Machura E, Ziora K. Bronchial asthma in obesity a distinct phenotype of asthma. Pneumonol. Alergol. Pol. 2012. Vol. 80. N 5: 454-46

DOI: https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2024.8(181).37
УДК 796.322.012.1-053.66:796.015.31"450"

Плетньов С.Ю.
аспірант кафедри
фізичної культури і спорту
другого року навчання
ORCID 0009-0003-9965-5110
Маліков М.В.
доктор біологічних наук, професор,
професор кафедри медико-біологічних основ фізичної культури і спорту
Запорізький національний університет
ORCID 0000-0001-8033-872X

ОСОБЛИВОСТІ ЗМІНИ ПОКАЗНИКІВ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВЛЕНОСТІ ФУТБОЛІСТІВ 13-14 РОКІВ У ПІДГОТОВЧОМУ ПЕРІОДІ РІЧНОГО МАКРОЦИКЛУ ПІД ВПЛИВОМ ТИПОВОЇ ПРОГРАМИ ТРЕНУВАЛЬНИХ ЗАНЯТЬ

В статті розглядаються питання щодо ефективності використання типової програми з футболу для етапу попередньої базової підготовки у підвищення загальної та спеціальної фізичної підготовленості юних футболістів 13-14 років. Актуальність та практична значущість цього дослідження обумовлені необхідністю підвищення якості існуючих програм побудови тренувального процесу спортсменів, які спеціалізуються в футболі, на різних етапах багаторічної спортивної підготовки, особливо, на початкових етапах цього процесу. У зв’язку з вищевикладеним було проведено оцінку впливу типової програми з футболу для етапу попередньої базової підготовки на показники загальної та спеціальної фізичної підготовленості футболістів 13-14 років в рамках підготовчого періоду річного макроциклу. Доведено, що використання серед юних спортсменів-футболістів вказаної програми не сприяло суттєвому покращенню їх загальної та спеціальної фізичної підготовленості.. К завершенню дослідження спостерігалося достовірне підвищення лише окремих показників, а саме: рівня фізичної роботоздатності та аеробних